

Název a adresa školy:	Střední škola průmyslová a umělecká, Opava, příspěvková organizace, Praskova 399/8, Opava, 746 01
Název operačního programu:	OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost, oblast podpory 1.5
Registrační číslo projektu:	CZ.1.07/1.5.00/34.0129
Název projektu	SŠPU Opava – učebna IT
Typ šablony klíčové aktivity:	III/2 Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT (20 vzdělávacích materiálů)
Název sady vzdělávacích materiálů:	ČJ III
Popis sady vzdělávacích materiálů:	Český jazyk III, 3. ročník
Sada číslo:	D–11
Pořadové číslo vzdělávacího materiálu:	10
Označení vzdělávacího materiálu: (pro záznam v třídní knize)	VY_32_INOVACE_D–11–10
Název vzdělávacího materiálu:	Podstatná jména (substantiva) – 2. část
Zhotoveno ve školním roce:	2011/2012
Jméno zhotovitele:	Mgr. Edita Binarová

Zvláštnosti skloňování substantiv

Rod ženský

- Podst. jm. **dcera** má ve 3. a 6. p. č. j. tvar *dceři*.
- Slovo **práce** se důsledně skloňuje podle vzoru *růže* (tedy např. *ručním pracím*, nikoli *pracem*) a krátí dlouhou samohlásku ve všech pádech (*práce – prací – pracích* apod.).
- V koncovkách podstatných jmen vzoru *žena* se po měkké souhlásce píše *i* (např. *gejši*, *skici*).
- Ruka, noha** – zachovávají si některé tvary duálové (2. p. *rukou*, *nohou*, 3. p. *rukám*, *nohám*, 6. p. *rukou/rukách*, *nohou/nohách*, 7. p. *rukama*, *nohama* (*ručičkama*, *nožičkama*, ale *ručičkami* *hodin*, *nohami* *stolu*).
- Myš** – 7. p. *s myšmi*, *směs – směsmi*, *lež – lžemi*, *věc – s věcmi*, *řeč – 6. p. mn. č. o řečech*.
- Jména pomnožná** – vzor *žena*: *kalhoty*, *plavky*, *nůžky*, *spalňičky*, *varhany*, *narozeniny*, *Čechy*, *Uhry*, *Tatry* aj., vzor *růže*: *housle*, *Nusle* aj., *dveře* – 7. p. *dveřmi* (kost), jména na **-ice**: 2. p. nulová koncovka (*plic*, *Hranic*), některá - 3. p. **-ím/-ům** (*Vítkovicím/Vítkovicům*).

Rod střední

- Vzor **město**: v 6. pádě č. j. se vyskytují dubletní tvary **-ě** i **-u**, u jmen na **-ko**, **-go**, **-ho**, **-cho**, např. *v mléku i v mléce*, *na břichu i na břiše*, *o jaru x na jaře*, *o dřevu x ve dřevě*, *na pivu x v pivě*, v 6. p. mn. č. vzor *město* - zakončení **-ech**, **-ích** i **-ách** (u jmen na **k**, **g**, **h**, **ch**), např. *tangách*, *suchách*, *městečkách*, *políčkách*, některé zdvojnásobné – *jablíčkách* i *jablíčcích*.
- Koleno**, **rameno**, **oko**, **ucho** jako části těla mají zbytky duálových tvarů (*po kolenou*, *na ramenou*, *s očima*, *ušima x s uchy hrnce*).

- **Dítě** – vzor *kuře*, děti – vzor *kost* (*děťmi* – *kostmi*).
- **Jména pomnožná** – *Napajedla, Blata*, obecná jména *prsa, nebesa, játra, ústa, vrata* aj. – vzor město.

Skloňování podstatných jmen cizího původu

- Jména řeckého a latinského původu na **-us, -os, -es, -um, -on** (1. sg. *génius*, 2. *génia*, 3. *géniovi*, -u, 4. *génia*, 5. *génie*, 6. *géniovi*, -u, 7. *géníem*, 1. pl. *géniové*, 2. *géníů*, 3. *géníům*, 4. *génie*, 5. *géniové*, 6. o *géníích*, 7. *génii*), *kosmos* – *kosmu*, *gymnázium* – *gymnázia*, ale *cirkus* – *cirkusu*.
- Jména na **-ea, -ua** (1. sg. *idea*, 2. *idey*, *ideje*, 3. *ideji*, 4. *ideu*, 5. *ideo*, 6. o *ideji*, 7. *ideou*, *idejí*, 1. pl. *ideje*, *idey*, 2. *idejí*, 3. *idejím*, *ideám*, 4. *ideje*, *idey*, 5. *ideje*, *idey*, 6. o *idejích*, *ideách*, 7. *idejemi*, *ideami*).
- Jména na **-eum, -ium, -uum** podle město, některé tvary podle moře; *muzeum*, 2. pl. *muzeí*, 3. *muzeím*, 7. *muzei*.

Cvičení

1. Užijte ve větách vhodné tvary: nožičkami - nožičkama, ušima – uchy, očima – oky.

2. Podstatná jména v závorkách řekněte v náležitých tvarech.

Rozhodli jsme se ke (studium) na střední odborné škole. Návštěva (planetárium) je částí výuky astronomie na střední škole. Prohlídka města je spojena s návštěvou tří (muzeum). Všechna (kupé) v rychlíku byla obsazena. Autor dramatu vyslovil smělé demokratické (idea).

3. Tvořte správné tvary podstatných jmen. Jsou-li možné dva tvary, uveďte oba.

(Zavináč) nám chutnají. Při sčítání a odčítání zlomků se (jmenovatel) musí shodovat. (Klikov_) hřídel je součást většiny pístových motorů a pístových čerpadel. Australský tenista si naběhl k síti a dosáhl (prudk_ smeč_) vítězství. Oznamujeme Vám, že (Váš syn Leoš Novák) byla udělena pochvala za vzornou reprezentaci školy. Děkujeme, (pan průvodce). Z tažných (koně) se jen kouřilo. Na svatbě byla spousta (hosté). (Den – pl.) ubíhal_ velmi rychle. Ještěrka se vyhřívala na (kámen). Bavili se o úspěšných studentských (práce). Lidé už jsou unaveni (lži) politiků. Zpívali z plných (plíce). Nemluvně mávalo (ručičky) a kopalo (nožičky). Zavítali jsme do (městys) Litultovice, který se nachází 12 km jihozápadně od Opavy. Přeji si k (Vánoce) nový mobilní telefon. Upekla kachnu na (pivo) s nádivkou.

Seznam použité literatury

- Mužíková, O. – Markvartová, B. a kol.: *Odmaturuj z českého jazyka*. Brno: Didaktis, 2007. ISBN 80-7358-082-9.
- Sochrová, M.: *Český jazyk v kostce pro SŠ*. 2. vydání. Praha: Fragment, 2009. ISBN 978-80-253-0950-6.